

JON ZABALETA

Ilustrazioaren arloan aitzindari eta euskal liburugintzan erreferentzia nagusitako bat da Jon Zabaleta. Horregatik, 2014ko abenduaren 18an, Euskal Editoreen Elkarteak, Euskal Idazleen Elkarteak, Euskal Irudigileen Elkartek, Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarteak eta Galtzagorri Haur eta Gazte Literaturaren Elkarteak banatutako DABILEN ELEA Saria jaso zuen, bere ibilbidea aitortzeko. Azkeneko 40 urteotan ehun liburutik gora irudiz hornitu, komikietarako pertsonaiak sortu, egunkarietarako zintak osatu baititu.

Jon Zabaleta Larburu Hernanin jaio zen 1950ean. Gaztetan pankartak, kartelak, muralak eta... egiten hasi zen. Oinarrizko ikasketak egin ondoren, delineazioa ikasten hasi zen. Ikasketak bukatu gabe utzi, eta lanean hasi zen Hernaniko grafikagintza enpresa batean, han marrazkilari lanak egiten zituen (1968-1970). 1971an, Jorge Oteizak bultzatutako Debako Arte Eskola esperimentalean sartu zen; han bere iruditeria propioaren oinarriak jarri zituen.

Debako eskola utzi, eta berehala, 1973an, bere lanak argitaratzen hasi zen... gaur arte: Anjel Lertxundi, Asun Balzola, Bernardo Atxaga, Mariasun Landa, eta beste hainbat autoreren ipuinen irudigilea izan da; liburuak ere ilustratu egin ditu, haur eta gazteei zuzenduak; horietatik asko, testu liburuak. Horrez gain, umore grafikoa, komikia eta bestelako marrazkiak ere argitaratu ditu, hainbat aldizkari eta egunkaritan; disko azalaren bat diseinatu, eta erakusketak ere egin ditu, banaka nahiz taldeka.

Gaur egun ere, esan bezala, ilustrazioak egiten eta marrazkiak argitaratzen jarraitzen du.

Jon Zabaleta oso gazte hasi zen marrazkigintzan, marraztea gustatzen zitzaiolako, "natural" ateratzen zitzaiolako, eta gaur egun ere, sortzen jarraitzen du "beharrezkoa" duelako. Bere ibilbide luze hori errepasatuko dugu honetan.

Mutikoa zela, eskolan-edo, marrazteari ekin zion; gaztea zela, Hernaniko giroak bultzatuta, pankarta, marrazki eta karikaturak egiten hasi zen: "... kalean gertatzen ziren gauzak ikusi, eta etxera joatean, segituan marrazten nituen. Marrazki pila nituen kalean genuen errepresioaz; osasunerako oso beharrezkoa ikusten nuen marraztea".

Hemezortzi urterekin-edo, arte grafikoetan hasi zen lanean, eta horrek aukera eman zion kartelak, marrazkiak multikopistetan-eta egiteko.

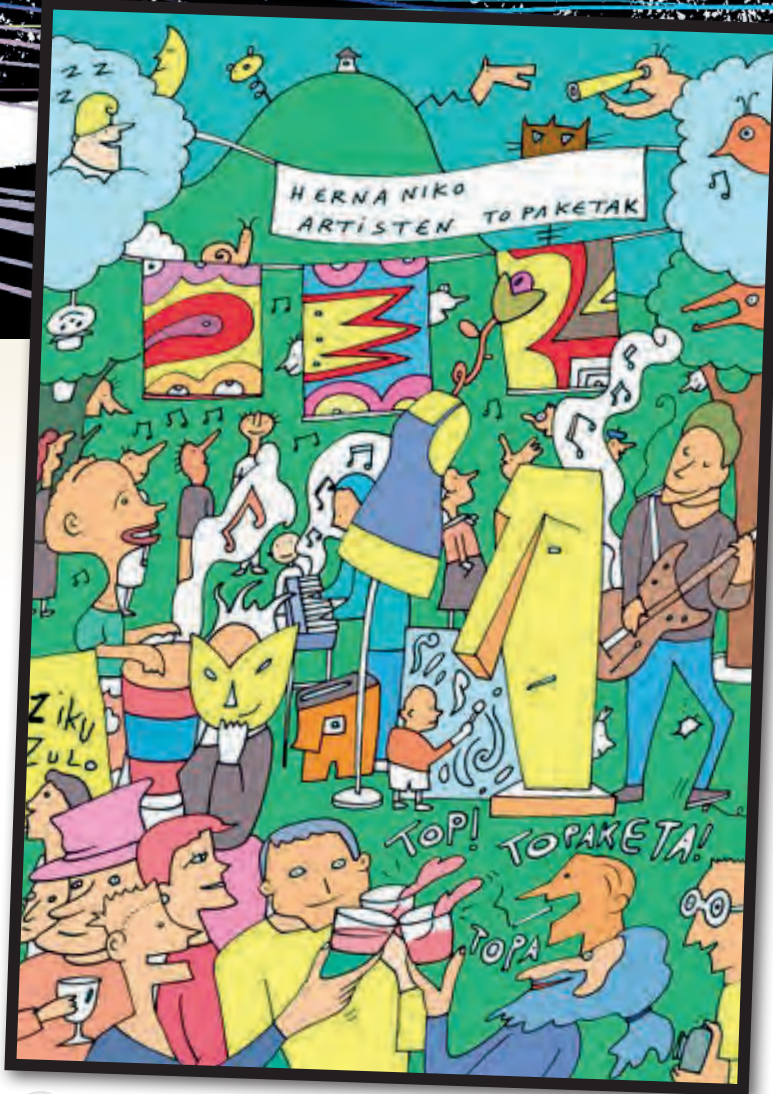
Debako Arte eskolatik pasa ondoren, han Oteiza ezagutu zuen: "Oteizak bai ematen zigula aitortpena herrian!", 27 urte zituenean, 1973an, prentsan hasi zen lanean: *Egin, Argia, Euskaldunon Egunkaia*... Egunero inspirazioa bilatu behar zuen, baina ez zuen "problemarik", bere "burua beti dabil istorioak osatzen"; egia esan, arazo bat bazuen "pertsonei eustea: bi edo hiru astez eusten nion bati, baina gero beste bat asmatzen nuen,... Baina istorioak beti izaten nituen".

Horretan zegoela, umore grafikoa egiten hasi zen, 1970eko hamarkadaren erdi-bukaera aldean, orduan umore grafikoak arrakasta handia izan zuen, aldizkariaren boom-a izan zen. *Berriak* eta *Euskadi* *Sioux* aldizkarietan lana egin zuen: "Egia esan, ez nuen ezer egin beharrik; etxean marrazkiz betetako kaxak nituen, eta...". Garai haietan hitzez esan ezin zena, marrazkiekin esaten zuen Jonek; egiten zituen marrazkiak "oso zuzena"k zirela, eta aukera ematen zutela "une hartan zailak ziren gaiak... marrazkien bidez errazago adierazteko".

Gero ilustrazioaren bidea hartu zuen, "leku propio bat"en bila asmoz. Orduan "hasi nintzen ipuinak egiten jo eta ke. Industria hori nahiko indartsu zebilen, eta aukera nuen lan egiteko". Ilustrazioak egiteko "ikasi" behar izan zuen: "Lan bat egin behar nuenean, liburutegian sartzen nintzen... eta asko irakurtzen nuen, denetarik;...". Horrek, gainera, denbora eman zion gauza asko egiteko, "...neure buruarekin egoteko, naturarekin, lagunekin... Ez zen prentsan edo enkargu motzekin bezala, lasaiago har nezakeen;... Gustuz egiten nituen lanak,... Oso atsegina zen, oso erromantikoa".

Bere bide nagusia marrazkia izan bada ere, bestelako adierazpide batzuk ere landu ditu, gauzak probatzea gustatu egin baitzaio. Adibidez, "... oraingo teknologiek, ... Egin izan ditut argazkiak, eskultura txikiak... eta bideoak ere bai". Edizioa asko gustatzen zaio, musikarekin, ahotsarekin asko saltseatzen du: "Denbora horretan pasatu dut; ez dakit denbora galdu dudana, baina ni gustura aritu naiz".

Beraz, esparru askotan aritu da: kartelgintza, komikigintza, prentsa, ilustrazioa... baina bat aukeratzean, ez daki zeinen alde egin. Jonek dioenez "... garaiak dira... komikiaren garaia oso polita zen. eta ilustrazioarena ere bai". Orain, esaterako, eskulanetan sartu da, eta "primeran": "Berdin-berdin ikusten dut neure burua...; sortzen jarraitzeko beharra daukat".

Zailtasunak izan arren, askotan esan baita ilustratzaile lana gutxietsia izan dela, errekonozimendua ailegatu zitzaion Joni: "...aitorpen apur bat iritsi..." zitzaion. "Euskal Herrian izan dugun gauza bat da hemen egin diren lanak beti etxerako izan direla, ez da egon merkatu bat, ez gara izan komertzialak; gu herrigintzan ibili gara. Nik hainbeste denbora pasatu badut lanean, izan da herria maite dudalako;...". Eta oso interesgarria iruditzen zitzaion Dabilen Elea saria jasotzea, finean, "eman didatelako eman behar zidatenek, hemengoek", bidegile bat izan delako: "ez naiz inongo akademiatar joan, baina, hala ere, asmatu dut, nituen baliabideekin eta nire kasa. Hau oso nirea, bakar-dadean egindako bidaia izan da".